

© Roger Raveel

Een nieuw Requiem

het boek, de cd, de voorstelling

een project van Muziektheater Transparant, I Solisti del Vento, uitgeverij Wever & Bergh en deSingel; in samenwerking met Klara en Knack.

Een nieuw Requiem

het boek, de cd, de voorstelling

In *Een nieuw Requiem* laten alle betrokkenen zich inspireren door de geniale muziek van Mozarts *Requiem*. **Jeroen Brouwers** schreef in opdracht van I Solisti del Vento een passend literair antwoord op het muzikale meesterwerk en kunstenaar **Roger Raveel** voegde zijn visie toe aan de hand van een reeks tekeningen. Componist **Christian Köhler** maakte een bewerking voor de populaire harmoniebezetting uit Mozarts tijd en voegde er nog twee extra hoorns, een contrabas en twee bassethoorns aan toe, precies de bezetting die Mozart in zijn *Gran Partita* voorschreef. Deze bewerking wordt uitgevoerd door de musici van I **Solisti del Vento**. Bij uitgeverij **Wever & Bergh** kregen de tekst, de tekeningen en de muziek hun neerslag in een unieke boekuitgave met cd (opname door Klara), rijkelijk gestoffeerd met achtergrondinformatie en illustraties.

Voor **Muziektheater Transparant** en I **Solisti del Vento** is dit materiaal de basis voor een gelijknamige muziektheaterproductie. **Josse De Pauw** regisseert een voorstelling die meer wordt dan een pure instrumentatie, maar een hertaling van Mozarts werk, waarin niet de oorspronkelijke Latijnse gezangen, maar wel de tekst van Jeroen Brouwers wordt geïmplementeerd. Deze gerenommeerde auteur reflecteert in zijn omvangrijke oeuvre meermaals over de dood. Precies daarom werd hem gevraagd een literair antwoord op Mozarts meesterwerk te formuleren. "Voor mijn gevoel gaat de hele literatuur over niets anders dan de dood... Je kunt de dood natuurlijk voorstellen als een soldaat met bajonet, maar ik heb de dood altijd proberen te verbeelden als een mooi, maar vilein wijf, wreed en gemeen."

Credits

tekst - Jeroen Brouwers
muziek - Requiem van W.A. Mozart, bewerking van Christian Köhler
beeld - Roger Raveel
regie - Josse De Pauw
decor - Herman Sorgeloos
acteur - Tom Jansen
sopraan - Iris Luypaers
muzikale leiding - Francis Pollet
muzikale uitvoering - I Solisti del Vento
(2 hobo's, 2 klarinetten, 2 bassethoorns, 2 fagotten, 4 hoorns, 1 contrabas)
videomontage - Jan Van Bael
kostuumadvies - Anne-Catherine Kunz

Een project van Muziektheater Transparant, I Solisti del Vento, uitgeverij Wever & Bergh en deSingel. I.s.m. Klara en Knack.

De voorstelling gaat in première op 26 november 2009 in deSingel en trekt daarna naar Leuven, Kortrijk, Strombeek, Gent, Brugge, Roeselare, Turnhout en Hasselt.

Tournee in Nederland in maart-april 2010 (Maastricht, Amstelveen, Amsterdam, Rotterdam, Delft, Breda, Tiel, Alkmaar, Arnhem, Enschede, Utrecht en Leiden).

De tekst van Jeroen Brouwers is uitgegeven in boekvorm bij uitgeverij Wever & Bergh, inclusief de cd met muziekopname.

Een nieuw Requiem - Een hedendaags antwoord op Mozarts meesterwerk

Het wereldberoemde Requiem van Mozart kent een rijke geschiedenis. De componist liet zijn werk onafgewerkt achter aan zijn sterfbed en het was Franz Xaver Süssmayer die het uiteindelijk zou afronden. Dat het Requiem nu voor het podium wordt geënceneerd, ligt in de lijn van de muzikaliteit en de theatraliteit van dit werk, dat niet zelden eerder aan opera doet denken dan aan een dodenmis.

Sinds het begin van de 18de eeuw was het een gangbare praktijk om symfonische composities te arrangeren voor de zogenaamde Harmonie-bezetting. Deze harmonie, veelal vast in dienst van hoven of kastelen, bestond uit twee hobo's, twee klarinetten, twee hoorns, twee fagotten, aangevuld met contrabas en kende een ware bloei onder de Habsburgers. Het repertoire voor Harmonie omvat duizenden werken, zowel originele juweeltjes van grootmeesters als Mozart, Beethoven en Haydn, als bewerkingen van bekende opera's, symfoniën en oratoria door minder bekende tijdgenoten. Ook Mozarts Requiem is talloze malen bewerkt geweest, echter nooit voor Harmonie ensemble. Dit heeft ongetwijfeld te maken met het feestelijke karakter van de gelegenheden waarop zo'n Harmonie normaliter aan het werk was.

Mozart gebruikt voor zijn beroemde Gran Partita Serenade een XL-versie van deze Harmonie en breidde de bezetting uit met een twee paar hoorns en een koppel bassethoorns. Het is voor die uitgebreide Gran Partita-bezetting dat Christian Köhler, in dialoog met het blazersensemble I Solisti del Vento, een hertaling van Mozart originele requiemscore schreef.

I Solisti del Vento zocht daarnaast een literair antwoord op Mozarts dodenmis en kwam bij de Nederlandse schrijver Jeroen Brouwers terecht. Deze auteur staat bekend om zijn veelvuldige gebruik van het thema van

de dood in zijn werk. Geïnspireerd door Mozarts Requiem en de actualiteit, schreef hij een nieuwe tekst. Eerder dan een vertroostende dodenmis, is deze tekst een typisch brouwersiaanse tirade geworden tegen de mensheid, die kunstenaar Roger Raveel aanzette om er tekeningen bij te maken. Met potlood en lichte kleuren vatte hij de tekst in tien beelden. Volgens beide kunstenaars staat hun oeuvre dicht bij elkaar.

Na een eerdere samenwerking voor de muziektheaterproductie *Jullie die weten* (2005) zaten I Solisti del Vento en Muziektheater Transparant opnieuw rond de tafel om ook dit project naar de scène te vertalen. De regie van *Een nieuw Requiem* gaven ze in handen van Josse de Pauw, die bij Transparant eerder *RUHE* (2007) maakte en acteerde in *Babar, Le Fils des Etoiles* (2008). De tekst wordt gebracht door Tom Jansen, die in 2008 met *Datumloze Dagen* al aan een tekst van Brouwers vorm gaf. In *Een nieuw Requiem* krijgt de acteur en zijn tekst weerklank van de sopraan Iris Luypaers, voor wie zanglijnen bij de compositie werden geschreven. I Solisti del Vento zorgt voor een historisch en stilistisch verantwoorde vertolking van de bewerking van Köhler voor 12 blazers en contrabas.

Biografieën

Jeroen Brouwers - tekst

Jeroen Brouwers (Batavia, 1940) groeide op in Nederlands Indië en werkte twaalf jaar als redacteur voor de Vlaamse uitgeverij Manteau, voor hij in 1976 fulltime schrijver werd. Brouwers heeft meer dan 70 titels op zijn naam staan, waaronder negen romans (onder meer *Bezonken rood*, *De zondvloed*, *Geheime kamers* en *Datumloze dagen*), en talloze essaybundels (waaronder *De laatste deur*, over schrijvers-zelfmoordenaars, en *Vlaamse leeuwen*, een alternatieve geschiedenis van de Vlaamse literatuur). Zijn polemieken tegen de verloedering van de Nederlandse taal en literatuur deden geregeld stof opwaaien, en verschijnen sedert 1996 in een eigen tijdschrift, *Feuilletons*. Thematisch is het oeuvre van Jeroen Brouwers gecomponeerd rond de drie-eenheid Liefde, Literatuur & Dood. Formeel is zijn werk onmiddellijk te herkennen aan de buitengewone stilistische vormbeheersing, waardoor zijn proza blijk geeft van een grote muzikaliteit. Jeroen Brouwers werd voor zijn werk onder meer bekroond met de Prix Fémina Etranger, de Gouden Uil, de Ako Literatuurprijs, de Constantijn Huygensprijs en de Prijs der Nederlandse Letteren.

Christian Köhler - componist

Christian Köhler (Maastricht, 1972) wist zijn muzikaal talent reeds op jonge leeftijd en onder deskundige begeleiding uit te bouwen. Aan het conservatorium van Maastricht studeerde hij compositie en muziektheorie. Hij maakte de opleiding echter niet af. Eén van zijn sterke drijfveren is het bewerken en arrangeren van composities die een grote plaats in zijn hart innemen. In

2008 creëerde *I Solisti del Vento* tijdens het Festival de Saintes (FR) zijn bewerking voor groot blazersensemble met thema's uit de grote orkestwerken van Richard Strauss. Een tweede samenwerking resulteert nu in de bewerkingen voor Gran Partita-bezetting van het Requiem van W.A. Mozart, die in de productie *Een nieuw Requiem* te gehore gebracht worden.

(foto © Rikkes Voss)

Roger Raveel - tekeningen

Roger Raveel (1921) wordt als één van de belangrijkste Belgische kunstenaars na WO II beschouwd. Hij studeerde aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Gent. Hij woont en werkt tot op heden in zijn geboortedorp Machelen-aan-de-Leie, waar hij ook zijn eigen museum heeft. Zijn werk is eigentijds en tijdloos. Het schuwt elke eenzijdige benadering. De voedingsbodem van

Raveels kunst is zijn onmiddellijke omgeving, wat niet betekent dat Raveel lokaal gebonden zou zijn. De dingen om hem heen krijgen in zijn schilderijen, tekeningen, objecten en installaties een universele betekenis: de man, de vrouw, de planten, de fietskar, de reclame, de technologie worden in tijd en ruimte gezien. Vaak tegengestelde schrifturen of schilderwijzen geven aan zijn werk een spanning die de beschouwer opnieuw de werkelijkheid doet ontdekken. Hij ontving eervolle vermeldingen als de Prijs voor de Jonge Belgische Schilderkunst (1958 en 1960) en onderscheiding in de Europaprijs (1962), de Internationale Joost vanden Vondelprijs (1983), de Gouden Erepenninng van de Vlaamse Raad (1992), de adellijke titel van Ridder (1995) en de Van Ackerprijs (1996). Naar aanleiding van de 85ste verjaardag van de schilder was begin 2007 een overzichtstentoonstelling in de Venetiaanse Gaanderijen op de dijk te Oostende, *De Schilder Spreekt*. Deze tentoonstelling belichtte de verwevenheid van het plastisch werk van Raveel met poëzie van Hugo Claus, Roland Jooris en Rutger Kopland.

(foto © Rikkes Voss)

Josse De Pauw - regisseur

Josse De Pauw (°1952) werkt als acteur, regisseur en auteur. Na zijn studies aan het Koninklijk Conservatorium in Brussel was hij een van de oprichters van de legendarische theatergroep Radeis, en later van Schaamte, de voorloper van het Kaaitheater. Zijn toneelstukken *Weg*, *Larf* en *Übung* waren internationale successen en werden meermaals bekroond. Ook zijn boeken *Werk* en *Nog*, verzamelingen van verhalen, anekdotes en theaterteksten, werden zeer enthousiast onthaald. Als filmacteur werkte hij o.m. samen met filmregisseur Dominique Deruddere voor *Wait until spring*, *Bandini* (1989), *Hombres Complicados* (1997) en *Iedereen beroemd* (2000), die genomineerd werd voor de Oscar voor beste buitenlandse film. Hij staat al meer dan 20 jaar op de scène, voornamelijk met eigen werk. Daarnaast was hij recent te zien in o.a. *Mefisto for ever* (Guy Cassiers, 2006), *RUHE* (Transparant, 2007), *Liefde/Zijn Handen* (LOD, 2008), *Babar/Le Fils des Etoiles* (Transparant, 2008), *De versie Claus* (Toneelhuis, 2008). Van 2000 tot 2005 was Josse De Pauw artistiek leider van Het Net in Brugge, van 2005 tot 2006 van het Antwerpse Toneelhuis. Vandaag is hij opnieuw aan het werk als onafhankelijk theatermaker.

(foto © Maarten Van den Abeele)

Tom Jansen - acteur

Tom Jansen volgde in de jaren '60 een opleiding aan de Toneelschool in Maastricht. Als acteur, tekstschrijver of regisseur was hij lid van diverse toneelgroepen, waaronder het Kaaitheater, Het Nationaal Fonds, Laagland, Het Net, Needcompany, Het Toneelhuis. Hij gaf les aan de Theaterschool in Amsterdam en was er artistiek directeur. Tom Jansen acteerde in vele films en

series. In 1996 kreeg hij een Gouden Kalf-nominatie voor zijn rol in de Film *Marrakech*

Tom Jansen werkte voor het eerst samen met Josse De Pauw in 1993 met *De meid slaan*. Verdere samenwerkingen volgden, waaronder meest recent *RUHE* (2007, Muziektheater Transparant), waarvoor hij samen met Josse De Pauw teksten selecteerde en waarin hij ook acteert. In 2008 speelde Tom Jansen de theatermonoloog *Datumloze dagen*, naar het boek van Jeroen Brouwers.

(foto © Rikkes Voss)

Iris Luypaers - sopraan

Nadat ze in 2008 als enige Belgische sopraan in de halve finale van de Koningin Elisabethwedstrijd geraakte, vertolkte Iris de rol van Pamina (Die Zauberflöte) en Zdenka (Arabella) in operaconcerten olv. Julian Wachner in het Festival International du Domaine Forget en in het Ottawa International Chamber Music Festival. In dit gerenomeerd festival zong Iris al eerder recitals met Belgische muziek (Mortelmans en De Boeck) en barokconcerten met befaamd contratenor Daniel Taylor.

Met The Theatre of early Music olc Daniel Taylor nam Iris voor Sony BMG Records de CD op "The voice of Bach". Iris studeerde aan het Conservatorium te Antwerpen en vervolmaakte zich aansluitend in de operastudio van McGill Schulich School of Music in Montreal waar ze gecoacht werd door Joanne Kolomyjec, Denise Massé en Michael McMahon. Daar vertolkte ze de rol van la Chauve-souris en l'Hibou in L'enfant et les Sortilèges, La Baronnes de Gondremarck in La vie Parisienne en Despina in Cosi fan Tutte. Iris wordt nu gecoached door de Amerikaanse Bariton Stephen Salters. In de Vlaamse Opera maakte Iris haar debuut als Emmie in Albert Herring in een regie van Guy Joosten. Daarnaast was ze ook te zien in operaproducties van Muziektheater Transparant o.m. in Zone Orfeo, Drift en Waar is mijn ziel. In het Musimars Festival in Montreal zong Iris live

voor CBC Radio de Bachianas Brasileiras No.5 van Villa Lobos olv Matt Haimowitz. Ze was te horen in Jerusalem in de Chichester Psalms van Bernstein olv Aharon Harlap, in Milaan in de Sacred Concerts van Duke Ellington olv Gabrieli Comeglio en in Sicilië was ze soliste bij Ensemble Concerto olv. Roberto Gini in Missa in Illo Tempore en Missa Concertata van Monteverdi.

Iris was reeds te gast in DeSingel, Bozar, Aula Pieter De Somer, Stadsschouwburg Leuven, Mechelen, Hasselt, Brugge, Opéra de Liège enz. en zong concerten met de Belgische Kamerfilharmonie, Brussels Philharmonic en Brussels Jazz Orchestra. Als soliste verleende ze haar medewerking in het Te Deum van Mendelssohn olv Frieder Bernius in Caen, Vesperae Solennes de Confessore van Mozart olv Robert Ingari en de Johannes Passie van Bach met St. Andrew and St. Paul Choir and Baroque Orchestra olv Julian Wachner ,beiden in Montreal. Door haar grote affiniteit met het Lied werd Iris gevraagd om Mendelssohn recitals te geven in het festival KLARA in het Paleis. Als duo treedt ze op met pianisten als Jozef de Beenhouwer, Lionel Bams en Monica Florescu en in 2010 zal ze samen met Liebrecht Vanbeckevoort de Liederkreis Op. 39 van Schumann vertolken.

In de toekomst is Iris te zien in concerten met Brussels Philharmonic en Brussels Jazz Orchestra, in een nieuwe productie van Muziektheater Transparant "Een Nieuw Requiem" olv I Solisti del Vento en in een regie van Josse De Pauw. Ze is ook gevraagd als soliste in concerten van Carmina Burana van Carl Orff olv Johan Vanbouvewelen. Iris is ook thuis in andere stijlen als musical, jazz, pop en tango. Sinds 2009 heeft ze haar eigen ensemble "I due Quartetti" olv Bart Van Caenegem waarmee ze regelmatig optreedt in een avondvullend programma doorheen verschillende muzikale genres en stijlen genaamd "Classical with a swing".

(foto © Iris Luypaers)

I Solisti del Vento - muzikale uitvoering

I Solisti del Vento is het belangrijkste blazersensemble van België en staat garant voor een kwaliteitsvolle interpretatie, exploratie, spreiding en valorisatie van het grote blazersrepertoire van Mozart tot vandaag. De producties kenmerken zich door een enthousiaste en gezonde zucht naar avontuur in stijl, genre en presentatievorm. Onder de bezielende leiding van Francis Pollet groeide het ensemble de voorbije 20 jaar uit tot een formatie dat zich kan meten met de internationale top op vlak van (kamer)muziek voor blazers. De vaste kern van I Solisti del Vento verenigt topmusici die als orkest- en kamermusicus, maar ook als solist een stevige reputatie hebben opgebouwd. (www.isolistidelvento.be)

(foto © Rikkes Voss)

Muziektheater Transparant - productiehuis

Muziektheater Transparant is een internationaal productiehuis voor muziektheater. Vertrekkend vanuit de artistieke en maatschappelijke actualiteit gaat het een intensieve dialoog aan met kunstenaars uit verschillende disciplines. Het creëert, vernieuwt en presenteert muziektheater in al zijn diversiteit en voor een breed publiek. Oude en nieuwe muziek worden gelijktijdig geprogrammeerd en met elkaar geconfronteerd. Bijzondere aandacht gaat uit naar de ondersteuning van hedendaagse muzikanten en de ontwikkeling van hun werk. Transparant biedt residentie aan acht artiesten: Wim Henderickx, Jan Van Outryve, Eric Sleichim, Annelies Van Parys, Joachim Brackx, Wouter Van Looy, Caroline Petrick en Ramsey Nasr. Transparant kadert zijn werk in een internationaal perspectief: reisvoorstellingen en samenwerkingen met internationale structuren vormen een belangrijk deel van de werking. Transparant was reeds te gast op o.a. de Salzburger

Festspiele, het KunstenfestivaldesArts, diverse Cultuursteden van Europa, Edinburgh International Festival, Hollandfestival. Deze verscheidenheid aan voorstellingen, artiesten en productiemethodes geven Muziektheater Transparant een uniek nationaal en internationaal karakter. (www.transparant.be)

Wever & Bergh - uitgeverij

De uitgeverij Wever & Bergh werd in 2007 gesticht door Julien Weverbergh die in zijn uitgeverscarrière gedurende 22 jaar de uitgeverij Manteau leidde en nadien de uitgeverij Houtekiet oprichtte. W&B legt

zich toe op literatuur en biedt ook fraai artistiek vormgegeven boeken aan over kunstenaars die een vooraanstaande plaats bekleedden in hun tijd of die vandaag hoog aangeschreven staan in de culturele wereld.

Speellijst

26 (première), 27, 28 november - deSingel Antwerpen
30 november - 30cc Leuven
10 december - cc Kortrijk Kortrijk
11 december - cc Strombeek
12 december - Vlaamse Opera Gent
5 maart - cc De Spil Roeselare
9 maart - Theater De Veste Delft
11 maart - CC Brugge Brugge
12 maart - Schouwburg Amstelveen
13 maart - Theater aan het Vrijthof Maastricht
16 maart - CC Hasselt Hasselt
17 maart - De Warande Turnhout
21 maart - Chassé Theater Breda
22 maart - Stadsschouwburg Amsterdam Amsterdam
24 maart - Rotterdamse Schouwbrug Rotterdam
27 maart - Schouwburg Agnietenhof Tiel
28 maart - Theater De Vest Alkmaar
31 maart - Schouwburg Arnhem Arnhem
2 april - Twentse Schouwburg Enschede
4 april - Stadsschouwburg Utrecht Utrecht
5 april - Leidse Schouwburg Leiden